

Чорні гуси над білою хатою

Михась Ткач

Кружляє довкіл пожовкле листя й тихо лягає на солом'яну стріху. А під нею стара жінка маже хату. Не маже — серцем гецькає по трухлявій стіні.

— Коби оце в останній раз! Краще б ти розвалилася отут... Одне б знала: нема в мене хати. А то ось уже другий день пальців не відчуваю, а ще скільки того шпаріння.

Тицькає трав'яним пензлем та й гомонить:

— Наспих тоді зробив! Не оштукатурив, не потесав до ладу... Поспішав. Ніколи було за роботою. Тільки говорив: "Це щоб пережити, поки збудуємо хату". А коли заgrimіла війна — все покинув і пішов. Дітей троє... То ось і живи тепер як хочеш! Бач, усе хотів дочок... Побачив би зараз, яка від них поміч... Вже пора вмирати, а здається, що ти десь ходиш, що все-таки повернешся. Господи! Все життя сама — тільки діти, діти... День у день у полі, то коли вже було думати про хату, коли турбуватися про себе. Тебе чекала та їх берегла... Як та пташка — по краплині, по колосочку... Теперки все є, жити б тільки, так діти непутящі".

Водить жінка пензлем поміж глибоких шпарин, де чорніє гнила деревина, а з-під нього бачиться її злиденне повоєнне життя.

— Була б у мене така хата, як у людей, — день і ніч би пестила. Зробила б чепурну, білесеньку. Та де там! Куди мені за іншими тягнутися? Вдова я, то ніхто й не горнеться. В інших жінок чоловіки, а в тих — коні та машини в руках. А що в мене? Одні діти непутящі, що загонять скоро в могилу. О лиха година! Хай би раз пережити, а то все життя отакий сором! Як мені людям в очі дивитися, як його по землі ходити? Засміють, і піде нехороша славо́нька про наш рід...

Жінка відривається від стіни, б'є пензлем у груди, щоб заглушити дитячий крик, щоб розігнати свої сумні думи...

— Чуже воно мені... Безбатченко! Хоч від рідної доньки, а чуже. Гріх таке думати, а не можу! У двадцять років — покритки... Дітоньки мої... Я вік прожила без господаря — все не так, як у людей... У мене війна, будь вона проклята, взяла чоловіка... А хто ж у вас відібрав отее щастя? У людей діти поженилися, заміж повиходили, чомусь понавчалися, а ви й досі одні. Нема кому в дворі кілка забити, словом захистити. Тільки дітей наплодили!

Домаже вона останній клаптик, опуститься на призьбу, мов приросте до білої стіни, — сухорлява, зчорніла, як підбита птаха. Упаде пожовкле листя біля її ніг, на її побілілі коси, і тихо-тихо стане на душі. З околиці дихне прохолодний вітер. Повернуться одна за одною із ферми дочки, знімуть із себе пропахлі молоком халати, візьмуть на руки дітей та й присядуть на призьбу...

Дивитиметься на отих дітей стара жінка та й поволі відтаватиме душею: "А може, й правильно, що отак учинили, — подумає. — Усе ж таки не самі!".

— Байстрята... — враз долине з вулиці.

"Боже!" — зойкне зболене серце. Підхопиться вона, зведе голову вгору та й побачить, як над її побіленою хатою летять чорні гуси.